

dramaturškim izborom najmarkantnijih sadržajnih cjelina. Španjolska uoči rata, sa simbolima fašizma koji ima internacionalno značenje, uvodni je dio najjačeg teatarskog naboja, najdramatičniji, to je prizivanje velikih općih mjesta, značaja Španjolskog rata koji nadrađa prostor Španjolske i postaje simbolom fašizma i sinonimom ljudske solidarnosti i otpora. Ovaj dio izložbe najavljuje sve osnovne motive koji će se u kasnijim cjelinama razraditi. Ekspozicijom tema stvorena je dramaturška napetost na samom početku izložbe.

Muzeološka realizacija sadržajnih cjelina doima se kao inscenacija / barikade, transparenti, velika fotografska povećanja (50 x 50) u nizu. Posjetilac je uvučen u radnju, postaje dio scene.

Ovdje je uspostavljen adekvatan odnos povijesnog pojma građanskog rata i sceničnosti izložbe. Elementi scenske realizacije, odnosno muzeografskog izraza, preuzeti su direktno iz autentičnih situacija.

Tako transparent s natpisom **Todo el ramo de la Construcción a fortificar Madrid (Upotrijebiti sve za obranu Madrida) možemo vidjeti na fotografiji prizora s madridskih ulica koja je izložena u velikom povećanju.**

Slijedeći dio **Narodni front i pobunjenici** upoznaje nas s konkretnim stanjem u Španjolskoj jezikom simbola i kontrastiranjem sadržajnih cjelina.

Legenda na početku ovog segmenta u nekoliko vrlo sažetih rečenica objašnjava uzroke i aktere građanskog rata, početak pobune i rat, intervenciju stranih sila te internacionalni pokret otpora. Muzeološkom provedbom reducirani su sadržaji do simbolike i dat prikaz sila dobra (narodni front) i zla (pobunjenici) u kontrastnom odnosu.

Struktura muzeološkog iskaza ovdje ima vrlo bliske (negdje gotovo identične) veze s teatarskom inscenacijom. Tri slike-situacije ukazuju na sadržaj: lutka republikanskog vojnika (rekonstruirana prema Parillinom plakatu predstavljenom u pozadini, u naravnoj veličini s kapom kao jedinim originalnim predmetom multiplicirana je ogle-

dalima i osvjetljena živim bojama: slijeđi prikaz palog revolucionara (uvećana originalna fotografija) čije su konture tijela izrezane i nalijepljene na stiropor te položene na pod dok je iznad postavljena maketa štuke u obrušavanju: te crni pano s fizionomija Franca, Mussolinija i Hitlera uz koji su dva uvećanja fotografija s prikazom terora naroda i porušenog Madrida, sve obasjano hladnim svjetlom. Ovakvim efektima stvoreno je osjećanje doživljaja povijesti. Ovdje su prostorni odnosi postali aktivni dio muzeološkog iskaza.

Citatom A. Camusa **Ubije li revolucija u čovjeku umjetnika, ona time samu sebe iscrpljuje** intoniran je idući odjeljak.

Osnovni ton ove sekcije najbolje ocrtava Nietzscheova misao da je umjetničko izražavanje jedino istinsko prevladavanje smrti. Lorcina pjesma **Tišina**, devet velikih fotografija originalnih plakata u boji iz 1936. i 1937. godine dramatičnog naboja, fotografija oslikanog vlaka i, naravno, detalj Picassove **Guernice**, skica za »konja«. Ovaj dio, govoreći o konkretnom stvaralačkom impulsu španjolskih antifašista, o njihovom stvaralaštvu usprkos ratu i stradanjima, himna je humanom i kreativnom u čovjeku. Završni dio izložbe prikazuje sudjelovanje Jugoslavena u španjolskom ratu, odnosno obuhvaća vrijeme od podrške KPJ Španjolskim borbama do njihova odlaska u NOB-u. Izbor od 50 uvećanih portreta boraca, nekoliko skupih snimaka, ploča s popisom svih sudionika te originalni leci, pisma, iskaznice i novine okosnice su ovog postava. Izbor je to s velikom mjerom, bez patetike ili suvišnih detalja, s osjećajem za jednostavnost i dostojanstvo. U muzeološkoj praksi ove teme najčešće prerastaju u socrealistički kič.

Ova izložba koherentnom i jasnom idejnom strukturom, emocionalnim nabojem, stiliziranim vizualnim izrazom predstavlja izrazitu kvalitetu i domet naše muzeologije.

1) Vidi Jerzy Swiecimski, **Zagadnienie ukierunkowania modernizacji wystaw oraz ich podłoża przyczynowego**, »Muzealnictwo«, nr. 24, Warszawa, 1282, 77 – 94.

2) Muzejske zbirke, muzejske izložbe i stalne izložbe sadržajno vezane uz radnički pokret, NOB i poslijeratnu socijalističku izgradnju na teritoriju SR Hrvatske, MDC, Zagreb (elaborat).

3) Z. Stránský, **Nauka u muzejima revolucije**, Zbornik radova Muzeja revolucije BiH, br. 8, Sarajevo, 1984.

4) Z. Stránský, **Prezentacija najnovije historije u čehoslovačkim muzejima**, Zbornik radova Muzeja revolucije BiH br. 1, Sarajevo, 1975.

ABSTRACT

The Spanish Civil War and the Yugoslav Members of the International Brigade Museum of the People's Revolution of Croatia in Zagreb, December 18th. 1986 – February 1st. 1987.

authors of the exhibition and display: Snježana Pavčić and Đurđa Knežević, curators

Višnja Zgaga

The exhibition on the theme of the Spanish civil war and the Yugoslav members of the international brigade, presented in the Museum of the People's Revolution of Croatia in Zagreb is a sophisticated and complex museological project, elaborated in every detail. It brings out the place and the time of the events convincingly and powerfully. Most exhibitions in museums of the Revolution have the disadvantages of an »open history-textbook«, which this exhibition avoided by

interpreting the facts adequately, and visualizing them by substitutes – museum objects and photographs. The exhibition has a high visual quality with a clear substance charged with a dramatic force. The museological realization of thematic units gives the impression of a stage. The innovation emerges primarily from the subject of the exhibition, i. e. a new relation to historic documentation and a more modern historic presentation, which all results in a museological scenery that is much more communicative.

● Dan muzeja '87. u Rijeci Eko-muzej – novi muzej/ Projekt revitalizacije ruralnih zona na otocima Cres-Lošinj

Autor izložbe: Marijan
Vejevoda

Nevenka Žiger
Moderna galerija,
Rijeka

Primljeno: 20. 10. 1987.

I izložba i predavanje **Eko-muzej – novi muzej** održani u Malom salonu i Modernoj galeriji u Rijeci u svibnju 1987. god., pobudili su neočekivani odjek publike, i to većim dijelom »ne-stalnih« posjetilaca likovnih zbivanja koje priređuje ova galerija. Što je to toliko privlačnog bilo u ovom naslovu – da li tema, ili autor sam (dobro poznat riječkoj publici)?

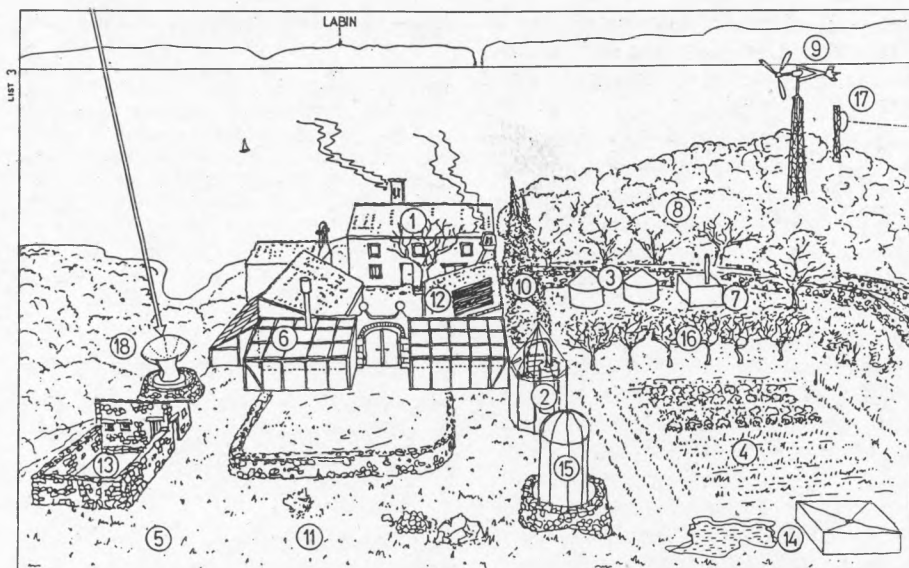
Tema je, u sklopu globalnog naslova, eksplicirana napose na projektu revitalizacije određenih zona otoka Cresa i Lošinja, čime se posljednjih godina ing. Vejevoda intezivno bavi.

izložbeni dio predočio je – pomoću fotosa, nacрта, crteža i teksta – navedeni projekt, ranije autorovo iskustvo u Blacama na Braču, ideju revitalizacije otoka Suska, te osnovna razmatranja samog pojma eko-muzeja, povijesni fenomen i neke evropske primjere.

Predavanje pak, obogaćeno velikim brojem dijapozitiva i izuzetnom verbalnom dinamičnošću predavača, dopunilo je i inteziviralo dojmove s izložbe, pa otvorilo i dijalog s publikom.

Projekt obuhvaća pet prostornih ruralnih cjelina, a predviđa se razvijati u tri faze – od pripremnih radova (snimanje postojećeg stanja, tipološkog istraživanja ambijenta, istraživanja arhitekture, utvrđivanja kriterija za vrednovanje...) do konačnog prikaza prostornog rasporeda pojedinih sadržaja (arhitektonske, poljoprivredne, ekološke, solarne radionice; centra za stočarstvo, pčelarstvo, marikulturu, sport, muzičku, likovnu radionicu; informacijski centar, muzej, školu, biblioteku...).

Sudeći prema odzivu i reakcijama posjetilaca, ponuđeni model, koji objedinjuje ekonomsku, ekološku i kulturnu funkciju na jednome mjestu, očito po-

Detalj s izložbe Marijana Vejvode »Eko-muzej«

gađa neke duboke i vrlo prisutne potrebe suvremenog čovjeka.

Posjetilac »Vejvodinih lokaliteta« našao bi se sudionikom u životu jedne drukčije zajednice – samodostatne, okrenute svojim prirodnim resursima i kroz povijest baštinjenim umijećima i znanjima (s mogućnošću njihovog nadrađivanja, naravno). Učeći od lokalnih zanatlija, npr., osobno bi se oprobavao u savladavanju određenih tradicionalnih vještina. Još i prije nego je nastao, ovaj »muzej« planira kako bi posjetilaca aktivirao pri svojoj vlastitoj izgradnji! Tako će postupno narastati kroz prisran međusoban odnos posjetilaca, lokalnog stanovništva i prirodne okoline koja ih okružuje.

Naslijeđeno kulturno dobro shvaćeno je, na ovaj način, kao gospodarska vrijednost, a ujedno mu je produžen i životni vijek. Naime, uza sav naizgled utopijski svoj sjaj, ovaj projekt ima i vlastitu ekonomsku računicu, baziranu na posebnoj vrsti – u svijetu vrlo traženog – turizmu.

Za razliku od tradicionalnih muzeja koji nude segmentirana znanja i iskustva, ovakav model ponudio je jednu novu KVALITETU ŽIVLJENJA. »Sudjelovanje« nasuprot »promatranju«.

Sudjelovanje u jednom cjelovitom i sagledivom egzistencijalnom procesu u prirodnoj sredini, sudjelovanje kao aktivna nadopuna energije ispražnjenih svakodnevnim radom.

Sudjelovanje, u kojem se praksom i razgovorom, na direktniji način osvješćuju i nadilaze vrijednosti zatečenog i stečenog znanja i iskustva.

Na koji sad način, nakon ovoga, misliti o vlastitom muzeju, onom u kojem radimo – njegovoj uključenosti u život? Odgovor na ovo pitanje vjerojatno bi doveo u naše ustanove i ovu – »Vejvodinu« – publiku.

● Obilježavanje Dana muzeja u Virovitici 1987. godine

Silvija Jančevski
Centar kulture r. j. Gradski muzej,
Virovitica

Primljeno: 11. 12. 1987.

Kadrovskim jačanjem Gradskog muzeja u Virovitici i u skladu s širenjem vidokruga muzejskih djelatnosti posljednjih godina u sklopu Centra kulture više se posvećuje pažnja i Međunarodnom danu muzeja.

Tako je u lokalnom **Virovitičkom listu** objavljen općenit članak o muzejima. Naime, taj nam je dan bio povodom za izlaganje o postanku muzeja, njegovoj evoluciji tijekom stoljeća, kao i o zasluženom mjestu koje danas imade u društvu s naglašenom znanstveno-istraživačkom, kulturnom i pedagoškom ulogom.

Prikazan je kratak pregled od grčkog **museiona**, prebivališta muza u staroj Grčkoj, srednjeg vijeka, kada se sakupljanje rariteta ograničuje na predmete sakralnog karaktera. U renesansnom razdoblju buđenjem duhovnih vrijednosti budi se i zanimanje za muzejsku djelatnost, a osniva se i prvi muzej – Kapitolski muzej. Nova koncepcija muzeja, koja se protivi ukusu sakupljača, kao jedinim kriteriju u izboru predmeta, kolekcijama radi zabave, javlja se u 19. st., a osobito je vezana uz pokret i ideje francuske buržoaske revolucije.

Na radio-stanici Virovitica u emisiji **Kultura četvrtkom** emitirana je emisija s temom o Međunarodnom danu muzeja. Nakon uvodnog, općenitog dijela rukovodioca radne jedinice Gradski muzej, pojedini kustosi (povjesničar, etnolog, povjesničar umjetnosti i arheolog) izvještavali su o svojoj djelat-

nosti, te planovima do kraja godine. U kolaž-emisiju radio-stanice Virovitica vikendom, osim uobičajenih raznovrsnih nagradnih pitanja, u dogovoru s voditeljem emisije, uvrstili smo i pitanja vezana uz virovitički Gradski muzej. Odgovore su slušaoci mogli javljati direktno telefonom u emisiju, a točni su odgovori bili nagrađeni ispunjavanjem »glazbene želje« slušalaca. Na osnovu prethodnih razgovora i dogovora kustosa arheologa s pedagogima osnovne škole i Centrom za odgoj i usmjereno obrazovanje na Dan muzeja razaslati su upitnici-pristupnice za arheološku grupu učenicima sedmih i osmih razreda osnovne škole i prvom razredu kulturološkog smjera Srednjoškolskog centra. Zbog zainteresiranosti učenika, arheološka grupa pri Muzeju odmah je započela s radom.

Ne moramo posebno napominjati da je razgledanje stalnog postava Muzeja bilo cijeli dan besplatno za posjetioce, a prigodna izložba nije mogla biti postavljena, jer je izložbeni prostor bio upravo u pripremanju za izložbu dječjih crteža za Dan mladosti.

● Prijedlog za fleksibilniji odnos prema radnom vremenu kustosa

Durđa Knežević,
Muzej revolucije naroda Hrvatske,
Zagreb

Primljeno: 21.8.1987.

S obzirom na **beziznimne** pozitivne primjere fleksibilnog tretmana radnog vremena u svim ustanovama muzejskog i srodnih tipova (arhivi, instituti, biblioteke i sl.) na području Zagreba i Hrvatske (o jugoslavenskom i svjetskom primjeru da i ne govorimo), smatramo potrebnim elaborirati zbog čega je ta problematika ponegdje (MRNH u Zagrebu, primjerice) postavljena na birokratski a ne na funkcionalnoj osnovi te je stoga destimulirajuća i kontraproduktivna.

Ponajprije je evidentno – na osnovu sistematizacije radnih mjesta kustosa – da se dio poslova **ne može** obavljati u prostorijama muzeja jer su svojim karakterom znanstveno-istraživački, kreativni, i organizacijski te pretpostavljaju korištenje ostalih znanstvenih institucija, biblioteka, arhiva, odnosno uspostavljanje radnih kontakata s drugim radnim organizacijama i pojedincima. Takvi se oblici rada, ukoliko uznašojmo na njihovim kvalitativnim efektima, **ne mogu** ograničiti vremenskim kriterijima u čvrsto utvrđene okvire. Ukoliko se to ipak učini, bitno se promašuje – da ne kažemo degradira –